

دانشگاه فردوسی مشهد
دانشکده علوم اداری و اقتصادی
گروه حسابداری

عنوان پایان نامه :

درک دانشجویان حسابداری از اصول اخلاقی حرفه حسابداری: بررسی میان فرهنگی در دو کشور ایران و انگلستان

مؤلف :

محسن معینی زاده

ارائه شده جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته حسابداری

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر محمد رضا عباس زاده

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر محمد حسین ودیعی

شهریور ماه ۱۳۸۹

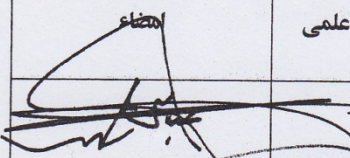
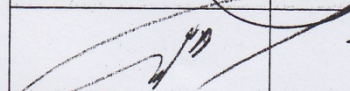
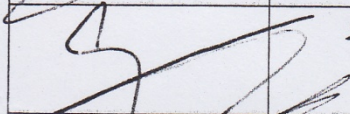

پایان نامه حاضر تحت " عنوان : درک دانشجویان حسابداری از اصول اخلاقی حرفه حسابداری: بررسی میان فرهنگی در دو کشور ایران و انگلستان " توسط محسن معینی زاده دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته حسابداری تهیه و به هیأت داوران ارائه گردیده ، مورد تایید کمیته تحصیلات تکمیلی گروه می باشد.

مدیر گروه حسابداری: محمد رضا عباس زاده

تاریخ دفاع ۸۹/۶/۳۱.نمره: ۱۹/۵ ..... درجه ارزشیابی: عالی.....

غیر قابل قبول	قابل قبول	خوب	بسیار خوب	عالی
۱۲ کمتر	۱۲-۱۴	۱۴-۱۶	۱۶-۱۸	۱۸-۲۰

اعضاء هیأت داوران:

ردیف	نام و نام خانوادگی	هیأت داوران	مرتبه علمی	امضاء
۱	محمد رضا عباس زاده	استاد راهنما	استادیار	
۲	محمد حسین ودیعی	استاد مشاور	استادیار	
۳	مهدی مرادی	استاد مدعو	استادیار	
۴	بهزاد کاردان	استاد مدعو	استادیار	

تعهدنامه

اینجانب **محسن معینی زاده** دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته **حسابداری** دانشکده **علوم اداری و اقتصادی** دانشگاه فردوسی مشهد نویسنده پایان نامه **درک دانشجویان حسابداری از اصول اخلاقی حرفه حسابداری: بررسی میان فرهنگی در دو کشور ایران و انگلستان** تحت راهنمایی **جناب آقای دکتر محمد رضا عباس زاده** متعهد می شوم:

- تحقیقات در این پایان نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- در استفاده از نتایج پژوهش های محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.
- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد و مقالات مستخرج با نام «دانشگاه فردوسی مشهد» و یا «Ferdowsi University of Mashhad» به چاپ خواهد رسید.
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تاثیر گذار بوده اند در مقالات مستخرج از رساله رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که از موجود زنده (یا بافتهای آنها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

مالکیت نتایج و حق نشر

- کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه های رایانه ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.
  - استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی باشد
- متن این صفحه نیز باید در ابتدای نسخه های تکثیر شده وجود داشته باشد ..

تقدیم بہ

پیشگاہ مقدّس امام زمان (عج)

و بارگاہ ملکوتی علی ابن موسی الرضا (ع)

و با آرزوی بہترین ما، تقدیم بہ

پدر و مادر مہربانم

اگر شایستہ باشد....

تقدیر و تشکر

الهی؛ ادای شکر تو در حد هیچ زبان نیست و دریای فضل تو را هیچ کران نیست و سر حقیقت تو بر هیچ کس عیان نیست، هدایت کن ما را به راهی که بهتر از آن نیست.

یا رب ز ره راست نشانی خواهم

از باده‌ی آب و خاک جانی خواهم

از نعمت خود چو بهره مندم کردی

در شکر گذاریت زبانی خواهم

خواجه عبدالله انصاری

بدون شک پس از لطف پروردگار و حمایت‌های بی شائبه خانوادگی عزیزم، زحمات و راهنمایی‌های اساتید محترم در ارائه این اثر به من بسیار کمک کرده است. برخورد لازم می‌دانم تا به این وسیله از آنها تشکر نمایم که "من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق"

ابتدا از استاد راهنمای فرهیخته‌ام جناب آقای دکتر محمدرضا عباس‌زاده، که با مهربانی و صبر و بصیرت خویش بنده را در انجام این رساله یاری نمودند، کمال تشکر را دارم. هم‌چنین از تلاش‌های جناب آقای دکتر محمد حسین ودیعی نوقایی، که در طول مدت تحصیل، بسیار به این‌جانب لطف داشتند سپاس گزارم.

از الطاف اساتید محترم داور جناب آقای دکتر مهدی مرادی و جناب آقای دکتر بهزاد کاردان و هم‌چنین، میهمان افتخاری جلسه دفاعیه، استاد گران‌مایه، سرکار خانم فرزانه نصیرزاده که در طی دوران تحصیل مرا مرهون محبت‌های خویش نموده‌اند تشکر و قدردانی می‌نمایم.

در پایان از زحمات جناب آقای دکتر محمدجواد ساعی، محمد عرب‌مازازی‌دی و همه‌ی آموزگاران و اساتید گرامی که از سال اول ابتدایی تا این لحظه از محضرشان کسب دانش نموده‌ام کمال تشکر و امتنان را دارم. دستان همه‌ی اساتید و دوستان عزیز را به گرمی می‌فشارم و از محضر خداوند، توفیقات روزافزون را برای همه‌ی آنها خواستارم. امیدوارم بتوانم با حضوری سودمند در جامعه، گوشه‌ای از زحمات بی‌منتشان را جبران نمایم.

محسن معینی زاده

شهریور ۱۳۸۹

چکیده

با توجه به حرکت حرفه حسابداری به سمت جهانی شدن و هم‌چنین رسوایی‌های اخیر صورت گرفته در این حرفه، تحقیقاتی با محتوای میان‌فرهنگی پیرامون تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران مورد توجه قرار گرفته است. در این تحقیق بررسی می‌شود که آیا تفاوتی بین درک اخلاقی دانشجویان حسابداری در دو کشور ایران و انگلستان که دارای زمینه‌های فرهنگی متفاوت هستند وجود دارد یا خیر. هم‌چنین بررسی می‌نماییم که چه عوامل فرهنگی یا غیرفرهنگی بر تفاوت درک اخلاقی دانشجویان دو کشور اثرگذار است.

بر مبنای مدل‌های رست (۱۹۸۶) و کولبرگ (۱۹۸۱ و ۱۹۸۴)، درک اخلاقی به عنوان متغیر وابسته شامل رشد اخلاقی، حساسیت اخلاقی، نیت اخلاقی و گرایش اخلاقی می‌باشد. هم‌چنین از ابعاد فرهنگی هافستد شامل (۱) فاصله قدرت، (۲) اجتناب از عدم اطمینان، (۳) مردگرایی در مقابل زن‌گرایی، (۴) فردگرایی در مقابل جمع‌گرایی و (۵) افق دید بلند مدت در مقابل کوتاه‌مدت به عنوان متغیر مستقل و از سن، جنسیت، آشنایی با آیین رفتار حرفه‌ای و دین به عنوان متغیرهای کنترلی برای بررسی فرضیه‌های تحقیق استفاده شده است. ابزار استفاده شده در این پژوهش شامل آزمون مبانی اخلاقی مخصوص حسابداری، مقیاس چند بعدی اصول اخلاقی مخصوص حسابداری و مدل بررسی ارزش‌های ۹۴ می‌باشد.

نتایج تحقیق بیان‌گر تفاوت معنی‌دار درک اخلاقی بین دانشجویان محصل در دو کشور ایران و انگلستان است. هم‌چنین، طبق نتیجه فرضیه پنجم، مردگرایی در مقابل زن‌گرایی و افق دید بلندمدت در مقابل کوتاه‌مدت تاثیر با اهمیتی بر درک اخلاقی دانشجویان حسابداری دارد. علاوه بر عوامل فرهنگی، یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که جنسیت بر ارتباط بین گرایش اخلاقی با سایر ابعاد درک اخلاقی اثرگذار است. اگرچه تاثیر سن، آشنایی با آیین رفتار حرفه‌ای و دین بر درک اصول اخلاقی دانشجویان حسابداری اثبات نشد.

واژگان کلیدی: رشد اخلاقی، حساسیت اخلاقی، گرایش اخلاقی، نیت اخلاقی، درک اخلاقی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

۲	۱-۱) مقدمه .....
۲	۲-۱) مسأله اصلی تحقیق .....
۳	۳-۱) تشریح و بیان موضوع .....
۵	۴-۱) ضرورت انجام تحقیق .....
۵	۵-۱) اهداف اساسی از انجام تحقیق .....
۶	۶-۱) فرضیه‌های تحقیق .....
۷	۷-۱) نهادهایی که از نتایج این پژوهش استفاده می‌کنند .....
۷	۸-۱) نتایج مورد انتظار پس از انجام تحقیق .....
۸	۹-۱) روش انجام پژوهش .....
۸	۱-۹-۱) روش تحقیق .....
۸	۲-۹-۱) روش گردآوری اطلاعات .....
۸	۳-۹-۱) قلمرو تحقیق .....
۸	۱-۳-۹-۱) دوره زمانی انجام تحقیق .....
۸	۲-۳-۹-۱) مکان تحقیق .....
۸	۴-۹-۱) جامعه آماری .....
۸	۵-۹-۱) نمونه آماری .....
۹	۶-۹-۱) روش نمونه‌گیری .....
۹	۷-۹-۱) روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیات .....
۱۰	۱۰-۱) تعریف واژه‌ها و اصطلاحات تخصصی طرح .....
۱۰	۱۱-۱) سازمان تحقیق .....

فصل دوم: ادبیات تحقیق

۱۲	۱-۲) مقدمه .....
۱۲	۲-۲) اصول اخلاقی حسابداری .....

- ۱۲..... اصول اخلاقی چیست؟ (۱-۲-۲)
- ۱۳..... اصول اخلاقی حسابداری چیست؟ (۲-۲-۲)
- ۲۰..... رشد اخلاقی و نظریه‌های تصمیم‌گیری ..... (۳-۲)
- ۲۱..... نظریه رشد اخلاقی شناختی ..... (۱-۳-۲)
- ۲۵..... مدل رفتار اخلاقی چهار مؤلفه ای ..... (۲-۳-۲)
- ۲۷..... آزمون مبانی اخلاقی ..... (۳-۳-۲)
- ۳۰..... مقیاس چند بعدی اصول اخلاقی ..... (۴-۳-۲)
- ۳۲..... فرهنگ و درک اصول اخلاقی حسابداری ..... (۴-۲)
- ۳۲..... فرهنگ چیست؟ (۱-۴-۲)
- ۳۴..... ابعاد فرهنگی هافستد ..... (۲-۴-۲)
- ۳۴..... فاصله قدرت ..... (۱-۲-۴-۲)
- ۳۵..... اجتناب از عدم اطمینان ..... (۲-۲-۴-۲)
- ۳۶..... فردگرایی در مقابل جمع‌گرایی ..... (۳-۲-۴-۲)
- ۳۶..... مردگرایی در مقابل زن‌گرایی ..... (۴-۲-۴-۲)
- ۳۹..... افق دید کوتاه مدت در مقابل بلندمدت ..... (۵-۲-۴-۲)
- ۴۰..... ارتباط بین فرهنگ و درک اصول اخلاقی حسابداری ..... (۳-۴-۲)
- ۴۴..... پیشینه داخلی تحقیق ..... (۵-۲)

فصل سوم: روش تحقیق

- ۴۹..... مقدمه ..... (۱-۳)
- ۴۹..... مدل و چارچوب پژوهش ..... (۲-۳)
- ۵۱..... روش تحقیق ..... (۳-۳)
- ۵۱..... جامعه آماری ..... (۴-۳)
- ۵۱..... روش نمونه‌گیری ..... (۵-۳)
- ۵۲..... نمونه آماری ..... (۶-۳)
- ۵۲..... منابع و نحوه جمع‌آوری داده‌ها ..... (۷-۳)
- ۵۳..... قلمرو پژوهش ..... (۸-۳)
- ۵۳..... متغیرهای مورد مطالعه ..... (۹-۳)

۵۳	ابزارهای پژوهش (۱۰-۳)
۵۵	آزمون مبانی اخلاقی مخصوص حسابداری (۱۱-۳)
۵۶	مقیاس چند بعدی اصول اخلاقی مخصوص حسابداری (۱۲-۳)
۶۰	مدل بررسی ارزش های ۹۴ (۱۳-۳)
۶۱	روش های تجزیه و تحلیل (۱۴-۳)
۶۲	تحلیل روایی (۱-۱۴-۳)
۶۳	تحلیل پایایی (۲-۱۴-۳)
۶۵	آزمون برابری میانگین ها (۳-۱۴-۳)
۶۶	تحلیل رگرسیون (۴-۱۴-۳)
۶۷	آزمون کولموگروف - اسمیرنوف (۵-۱۴-۳)
۶۸	فاکتور افزایش واریانس (۶-۱۴-۳)
۶۸	آزمون تصادفی بودن (۷-۱۴-۳)
۶۹	تعریف عملیاتی متغیرها (۱۵-۳)
۶۹	رشد اخلاقی (۱-۱۵-۳)
۶۹	حساسیت اخلاقی (۲-۱۵-۳)
۶۹	نیت اخلاقی (۳-۱۵-۳)
۷۰	گرایش اخلاقی (۴-۱۵-۳)
۷۰	درک اخلاقی (۵-۱۵-۳)
۷۰	ابعاد فرهنگ (۶-۱۵-۳)

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات

۷۲	مقدمه (۱-۴)
۷۳	اطلاعات توصیفی پاسخ دهندگان (۲-۴)
۷۳	جنسیت (۱-۲-۴)
۷۴	سن (۲-۲-۴)
۷۵	دین (۳-۲-۴)
۷۶	آشنایی با آئین رفتار حرفه ای (۴-۲-۴)
۷۷	خلاصه اطلاعات توصیفی مربوط به سئوالات عمومی (۵-۲-۴)

۷۷	۳-۴) پایایی پرسشنامه.....
	۴-۴) اولویت بندی گزینه‌های پرسشنامه آزمون مبانی اخلاقی مخصوص حسابداری به
۷۸	تفکیک سناریو و کشور.....
۸۲	۵-۴) امتیاز ارزش‌های فرهنگی.....
۸۴	۴-۶) آزمون آماری فرضیه‌ها.....
۸۴	فرضیه اول.....
۸۵	فرضیه دوم.....
۸۶	فرضیه سوم.....
۸۷	فرضیه چهارم.....
۸۸	فرضیه پنجم.....
۹۲	فرضیه ششم.....
۹۶	فرضیه هفتم.....
۱۰۰	فرضیه هشتم.....
۱۰۴	فرضیه نهم.....
۱۰۸	فرضیه دهم.....
۱۱۲	فرضیه یازدهم.....
۱۱۷	۴-۶) خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌ها.....

فصل پنجم: نتایج تحقیق

۱۱۹	۱-۵) مقدمه.....
۱۱۹	۲-۵) یافته‌های پژوهش.....
۱۲۴	۳-۵) دستاوردهای کلی.....
۱۲۶	۴-۵) محدودیت‌های تحقیق.....
۱۲۷	۵-۵) پیشنهادهای حاصل از پژوهش.....
۱۲۹	۶-۵) پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی.....

کتاب‌نامه

۱۳۳	منابع فارسی.....
۱۳۵	منابع انگلیسی.....

پیوست‌ها

- ۱۴۴..... پیوست الف- سئوالات عمومی
- ۱۴۵..... پیوست ب- مدل بررسی ارزش‌های ۹۴
- ۱۴۶..... پیوست ج- آزمون مبانی اخلاقی مخصوص حسابداری
- ۱۴۸..... پیوست د- مقیاس چندبعدی اصول اخلاقی مخصوص حسابداری
- ۱۵۱..... پیوست هـ - نام دانشگاه‌های انگلستان که با آن‌ها مکاتبه شده است
- ۱۵۲..... چکیده انگلیسی
- ۱۵۳..... عنوان انگلیسی

امام علی(ع): بالاترین درجه دانایی، آشکارکردن اخلاق پسندیده و سرکوب اخلاق ناپسند است.

فصل اول:

کلمات حق

۱-۱) مقدمه

حرفه حسابداری همواره اطلاعات مورد نیاز اکثر تصمیمات اقتصادی را تهیه و گواهی می‌نماید، از این رو تمام استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری اعم از درون‌سازمانی و برون‌سازمانی خدمات حسابداری را برای تصمیم‌گیری ضروری می‌دانند.

با توجه به حرکت سریع تجارت به سمت جهانی شدن، حسابداری به عنوان زبان تجارت می‌بایست خود را برای رویارویی با مسائل جدید آماده سازد. حسابداران به دلیل خدماتی که به جامعه ارائه می‌دهند، نیاز به کسب اعتبار نزد مخاطبان خود دارند. با گسترش تجارت جهانی، افرادی با ملیت‌های مختلف و فرهنگ و آداب و رسوم متفاوت درگیر رویدادهای مالی می‌شوند و این امر حسابداران را ملزم می‌کند خود را برای حضوری موفق در چنین فضایی مهیا نمایند.

حسابداران برای جلب اعتماد استفاده‌کنندگان اطلاعات، ناگزیر از رعایت اصول اخلاقی حسابداری هستند. لذا شناخت این اصول می‌تواند در جهت اعتلای این حرفه در بازارهای جهانی کارساز باشد و حسابداران را قادر سازند در جایگاه حرفه‌ای خود به نحو مناسب ایفای نقش کنند.

۱-۲) مسأله اصلی تحقیق

در این تحقیق بررسی می‌شود که آیا عوامل فرهنگی می‌توانند نقش مهمی در رفتار اخلاقی حسابداران ایفا کنند؟ به عبارتی آیا حسابدارانی که به دلیل زندگی در محیط‌های با فرهنگ مختلف دارای ارزش‌های فرهنگی متفاوت هستند، رفتار اخلاقی متفاوت نیز دارند؟ هم‌چنین آیا عوامل دیگری از قبیل سن، جنسیت و گرایش‌های مذهبی نیز بر درک این اصول اخلاقی اثرگذار هستند؟

۱-۳) تشریح و بیان موضوع

پیش از این که شرکت انرون در پایان سال ۲۰۰۱ ورشکسته شود، به عنوان یکی از شرکت‌های بزرگ در زمینه الکتریسیته، مخابرات و گاز طبیعی، درآمدی بالغ بر ۱۱۱ میلیارد دلار در سال داشت. این شرکت در ۶ سال پیاپی از ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۱ در لیست "شرکت‌های مبتکر آمریکا"^۱ قرار گرفت. همچنین این شرکت رتبه ۳۱ در بین "شرکت‌هایی که رشد سریع دارند"^۲ و رتبه ۲۲ در بین "بهترین شرکت‌ها برای سرمایه‌ی انسانی"^۳ و رتبه ۲۵ در بین "شرکت‌های تحسین برانگیز دنیا"^۴ در سال ۲۰۰۰ را از آن خود کرد. گرچه در پایان سال ۲۰۰۱ زمانی که گزارش‌های مالی اش نشان می‌داد این شرکت در معرض تقلب از پیش طراحی شده حسابداری قرار گرفته است آن را به سوی بدنامی سوق داد.

در دسامبر ۲۰۰۱، انرون درصدد برآمد تا از قانون محافظت از ورشکستگان کشور آمریکا در جهت جبران ۶۶ میلیارد دلار از دست رفته‌اش استفاده کند. در نتیجه این رسوایی، آرتور اندرسن، یکی از ۵ موسسه حسابرسی بزرگ بین‌المللی منحل شد و موجی از بی‌اعتمادی در بازارهای مالی و تجاری آمریکا به راه افتاد و شرکت انرون به تقلب و فساد متهم گشت. این مورد صرفاً یکی از هزاران رسوایی حسابداری به حساب می‌آید که منجر به از دست رفتن صدها میلیارد دلار شده است.

بعد از چندین رسوایی مهم حسابداری در سرتاسر دنیا نظیر انرون، ورلد کام، آرتور اندرسن، اینفودیسک و . . . تحقیقاتی با تاکید بر مباحث اخلاقی در حسابداری جذابیت پیدا کرد.

سؤال متداول این‌گونه تحقیقات این بود که "چرا این افراد خبره و آموزش دیده در تشخیص خوب و بد ناتوان هستند و دچار اشتباه‌های اسف بار می‌شوند؟"

این رسوایی‌ها به وضوح نشان می‌داد که دانشجویان حسابداری و همچنین حسابداران می‌بایست از اصول اخلاقی حسابداری آگاه شوند و در نتیجه مراکز آموزش عالی حسابداری می‌بایست به این اصول اخلاقی توجه بیشتری نشان دهند. در نتیجه در مقالات علمی و محافل

¹ America's Most Innovative Company

² Fastest Growing company

³ Best Companies to work for

⁴ Most Admired Companies in the world

حرفه‌ای، بحث‌هایی پیرامون اصول اخلاقی حسابداری و آموزش‌های آن انجام پذیرفت (شارپ^۵، ۲۰۰۶).

هم اکنون با توجه به رویکرد جاری پیرامون جهانی شدن محیط تجاری، اصول اخلاقی حسابداری دیگر به عنوان مشکل یک جامعه تلقی نمی‌شود، بلکه تجارت جهانی به خاطر تفاوت‌های فرهنگی با این مسئله روبرو است. به خاطر افزایش تضاد فرهنگی بین سرمایه‌ی انسانی در محیط‌های بین‌المللی، مدیران تجاری در برخورد با انواع مختلف کارگران که هر یک درک خاص خود را از اصول اخلاقی دارند با چالش روبرو هستند.

به عنوان مثال شرکت موتورلا که یکی از بزرگترین و معروف‌ترین شرکت‌های الکترونیکی در دنیا به حساب می‌آید، شرکتی بین‌المللی است که در بیش از ۲۰ کشور جهان فعالیت دارد و دارای بیش از ۱۵۰۰۰۰ نیروی کار است که نیمی از این تعداد غیرآمریکایی هستند و بیش از نصف درآمد آن از بازارهای خارج از آمریکا تحصیل می‌گردد. تفاوت‌های فرهنگی موجود بین کشوری که شرکت مادر در آن قرار دارد با سایر کشورها باعث درک متفاوت از اصول اخلاقی حسابداری شده است و بررسی‌های پیرامون این موضوع می‌تواند باعث بهبود درک شرایط محلی خاص گردد.

متخصصان حسابداری چه به عنوان کارمندان شرکت‌های بین‌المللی و یا موسسات حسابداری وابسته بین‌المللی، در راستای تجارت جهانی اطلاعات مالی را در اختیار سهام‌داران قرار می‌دهند و در زمان انجام دادن این مهم، با مسائل اخلاقی گوناگونی که ناشی از تفاوت‌های فرهنگی است روبرو می‌شوند. به خاطر افزایش کشورهای با فرهنگ و تاریخ متفاوت در اقتصاد جهانی، درک نادرست عملکرد حسابداری به خاطر تفاوت در درک اصول اخلاقی زیاد شده است. لذا برای حسابداران، تفاوت در درک اصول اخلاقی حسابداری ناشی از تفاوت فرهنگی، مشکل‌آفرین است و چون اصول اخلاقی معیاری حیاتی در سیاست‌گذاری جهت هدایت موسسه‌های حسابداری تبدیل شده است، در این تحقیق، آثار تفاوت‌های فرهنگی بر درک اصول اخلاقی حسابداری مورد تاکید قرار گرفته است.

⁵ Sharp

۴-۱) ضرورت انجام تحقیق

اگر بخواهیم صورت‌های مالی و گزارش‌های حسابداری جهت تصمیم‌گیری منطقی سهام‌داران بالقوه و بالفعل، موثق و قابل استفاده تهیه شوند، بایستی برای حسابداران که تهیه‌کنندگان این صورت‌ها هستند مسئولیت‌های اخلاقی وجود داشته باشد، از این‌رو حفظ اصول اخلاقی برای حسابداران امری ضروری تلقی می‌شود. از طرفی با توجه به تمایل روزافزون شرکت‌ها به جهانی شدن، از متخصصان حرفه حسابداری انتظار می‌رود ارتباط خود را با باورهای اخلاقی و فرهنگی در سایر کشورها افزایش دهند. با توجه به این که دانشجویان حسابداری در آینده متخصصان این حرفه خواهند بود، بررسی میان فرهنگی درک دانشجویان حسابداری از اصول اخلاقی این حرفه بسیار تعیین‌کننده است.

۵-۱) اهداف اساسی از انجام تحقیق

هدف این تحقیق تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای میان فرهنگی درک دانشجویان حسابداری از اصول اخلاقی این حرفه است تا عوامل فرهنگی یا سایر عواملی را شناسایی کنیم که می‌توانند در درک جنبه‌های اخلاقی حسابداری کمک کنند. برای این منظور دانشجویان حسابداری در کشورهای ایران و انگلستان با یکدیگر مقایسه می‌شوند.

در این تحقیق به دنبال یافتن پاسخ سئوال‌های زیر هستیم:

۱) آیا در درک اصول اخلاقی حسابداری، بین دانشجویان دو کشور ایران و انگلستان تفاوت عمده‌ای وجود دارد؟

۲) چه عوامل فرهنگی و یا دیگر عواملی بر درک اصول اخلاقی در دو کشور ایران و انگلستان اثرگذار است؟

برای یافتن پاسخی مناسب در خصوص سئوال‌های فوق، فرضیه‌هایی به شرح زیر تنظیم شده است.

۱-۶) فرضیه‌های تحقیق

در این تحقیق، یازده فرضیه زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:

فرضیه اول: تفاوت معنی‌داری در رشد اخلاقی مرتبط با اصول اخلاقی حسابداری در بین دانشجویان دو کشور وجود دارد.

فرضیه دوم: تفاوت معنی‌داری در حساسیت اخلاقی مرتبط با اصول اخلاقی حسابداری در بین دانشجویان دو کشور وجود دارد.

فرضیه سوم: تفاوت معنی‌داری در گرایش اخلاقی مرتبط با اصول اخلاقی حسابداری در بین دانشجویان دو کشور وجود دارد.

فرضیه چهارم: تفاوت معنی‌داری در نیت اخلاقی مرتبط با اصول اخلاقی حسابداری در بین دانشجویان دو کشور وجود دارد.

فرضیه پنجم: فردگرایی در مقابل جمع‌گرایی و خصوصیات مردانه در مقابل خصوصیات زنانه اثر بیشتری بر درک اصول اخلاقی حسابداری نسبت به سایر معیارهای هافستد دارد.

فرضیه ششم: تفاوت معنی‌داری در ارتباط بین حساسیت اخلاقی و رشد اخلاقی دانشجویان دو کشور وجود دارد.

فرضیه هفتم: تفاوت معنی‌داری در ارتباط بین حساسیت اخلاقی و نیت اخلاقی دانشجویان دو کشور وجود دارد.

فرضیه هشتم: تفاوت معنی‌داری در ارتباط بین رشد اخلاقی و نیت اخلاقی دانشجویان دو کشور وجود دارد.

فرضیه نهم: تفاوت معنی‌داری در ارتباط بین رشد اخلاقی و گرایش اخلاقی دانشجویان دو کشور وجود دارد.

فرضیه دهم: تفاوت معنی‌داری در ارتباط بین گرایش اخلاقی و حساسیت اخلاقی دانشجویان دو کشور وجود دارد.

فرضیه یازدهم: تفاوت معنی‌داری در ارتباط بین گرایش اخلاقی و نیت اخلاقی دانشجویان دو کشور وجود دارد.

۱-۷) نهادهایی که از نتایج این پژوهش استفاده می‌کنند

- ☑ وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری و همچنین شورای عالی انقلاب فرهنگی به منظور تجدید نظر در سرفصل دروس رشته حسابداری
- ☑ سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی کشور به منظور تجدید نظر در آیین رفتار حرفه‌ای حسابداران
- ☑ مؤسسات آموزش عالی
- ☑ شرکت‌ها و مؤسسات بین‌المللی

۱-۸) نتایج مورد انتظار پس از انجام تحقیق

در این تحقیق انتظار می‌رود نتایج حاصله از تجزیه و تحلیل داده‌ها، نشان دهنده تفاوت عمده در رشد، حساسیت، گرایش و نیت اخلاقی دانشجویان حسابداری در دو کشور ایران و انگلستان باشد.

- امید است نتایج حاصله از این تحقیق بتواند در راستای اهداف زیر مورد استفاده قرار گیرد:
- ۱) به مؤسسات آموزش عالی کمک کند تا میزان درک دانشجویان حسابداری از اصول اخلاقی این رشته را بشناسند و در نتیجه سیاست‌های مناسبی در جهت تسهیل رشد اخلاقی دانشجویان حسابداری به خصوص در زمینه تصمیم‌گیری اخلاقی را اتخاذ نموده و دانشجویان را برای مقابله با چالش‌های محیط جهانی تجارت آماده سازند.
  - ۲) ارائه‌کننده پیشنهادهایی در جهت بهبود سیاست‌های آموزشی اخلاقی در سطوح آموزش عالی بر مبنای عوامل فرهنگی باشد.
  - ۳) به شرکت‌ها و مؤسسات بین‌المللی کمک کند تا اثرات تفاوت‌های فرهنگی بر درک اصول اخلاقی برای دانشجویان حسابداری را بشناسند تا بوسیله آن معیار مناسب جهت استخدام و آموزش این حسابداران آتی برای موفقیت در دنیای تجارت جهانی فراهم آورند.

۹-۱) روش انجام پژوهش

۱-۹-۱) روش تحقیق

روش مورد استفاده در این تحقیق پیمایشی است و از طریق پرسشنامه صورت می‌پذیرد.

۲-۹-۱) روش گردآوری اطلاعات

جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه چند قسمتی که دارای چندین سناریو است، استفاده خواهد شد که این سئوال‌ها بین دانشجویانی که در نمونه انتخابی هستند پخش می‌شود. در پرسشنامه در هر سناریو شرایطی برای دانشجویان تبیین می‌شود و سپس شیوه عمل آن‌ها در شرایط مذکور مورد سؤال قرار می‌گیرد.

ضمناً به دانشجویان اطمینان داده خواهد شد که شرکت در آزمون کاملاً اختیاری خواهد بود و همچنین باید به آن‌ها فهماند که هیچ پاسخ درست و اشتباهی وجود ندارد و تنها نیت سئوال‌ها، فهمیدن رویکرد آن‌ها است.

۳-۹-۱) قلمرو تحقیق

۱-۳-۹-۱) دوره زمانی انجام تحقیق

سال ۱۳۸۹ هجری شمسی - ۲۰۱۰ میلادی

۲-۳-۹-۱) مکان تحقیق

مراکز آموزش عالی - دانشجویان رشته حسابداری

۴-۹-۱) جامعه آماری

جامعه آماری ما تمامی دانشجویان رشته حسابداری در سال مورد بررسی در کشورهای ایران و انگلستان می‌باشد.

۵-۹-۱) نمونه آماری

نمونه‌های تحقیق در ایران از بین دانشگاه‌های دولتی انتخاب می‌شوند که ارائه دهنده دوره‌های حضوری کارشناسی حسابداری می‌باشند. لذا پرسشنامه‌ها از دانشگاه‌های فردوسی مشهد، تهران،